

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

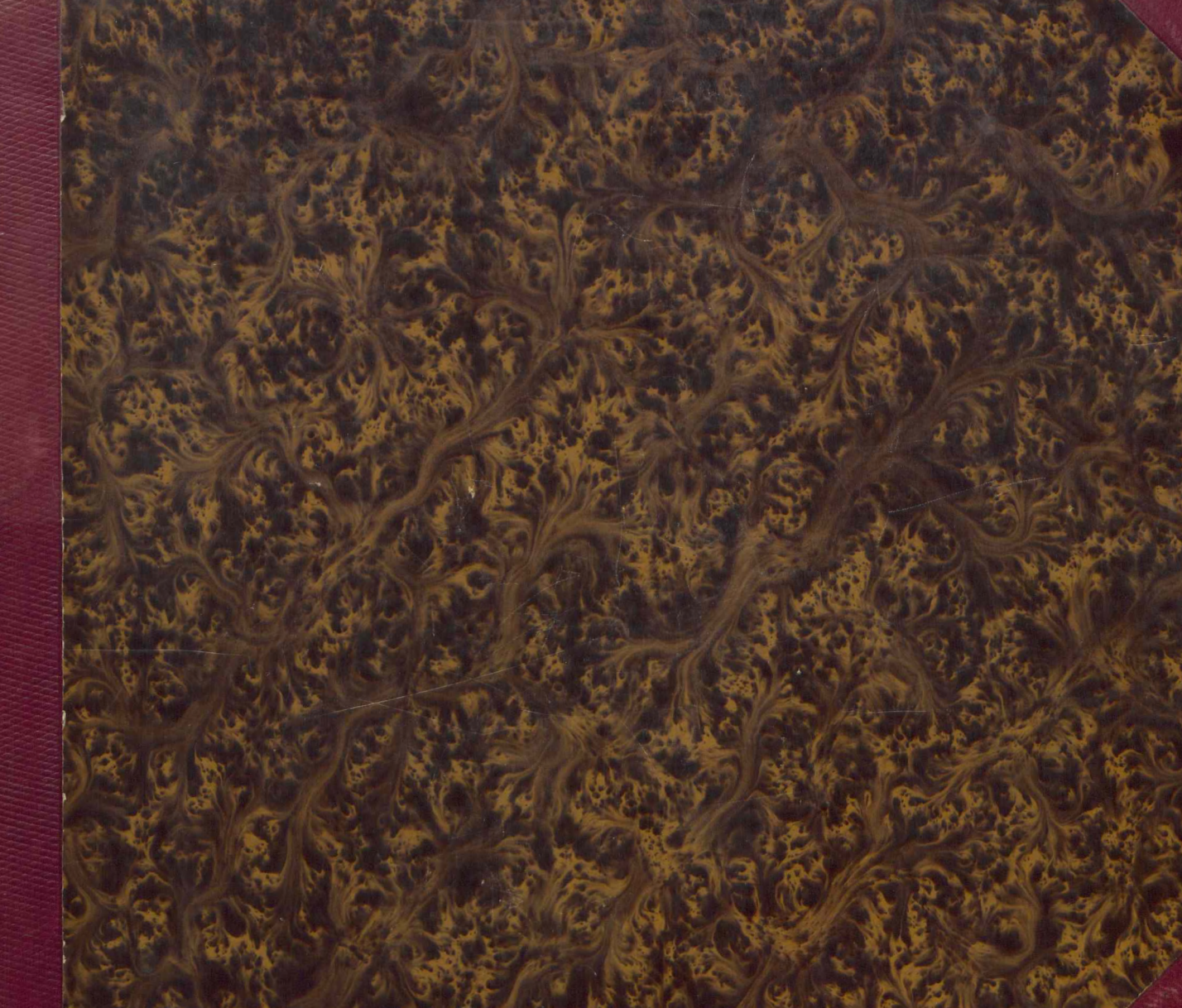
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

F. Schardt del.

C. A. Reitzel's Forlag

L. W. Tegner & Kistenborg's lith. fecit.

RYDEHAVE

i Jylland.

RYDILAVE

i Jylland.

Lige ved Siden af Landbejen fra Skibe til Holstebro, paa et Nordøst, der straaer stærkt ned imod et stort Engdrag, med Rimfjorden som lidt fjærnere Baggrund og omgivet af en Skov, der vel ikke er stor, men er i kraftig Væxt, ligger Rydhave Hovedgaard i Ryde Sogn, Ginding Herred og Ringkjøbing Amt. Gaarden har et saa meget mere smilende og venligt Udseende, som Omegnen paa begge Sider er noget mørk og alvorsfuld, og den er et af de mest indbydende Steder paa Nørrejyllands Vestkyst.

Rydhave forekommer allerede i anden Halvdel af det 14de Hundreaar; i Februar 1377 pantsatte nemlig Albert Anderson til Aage Hvide, kaldet Puder, sit Gods i Rydhave og i Ginding Herred. Dette Gods overlob Albert Anderson senere til Bispestolen i Ribe; men det afstod i Marts 1422 af Biskop Christiern til Aage Puders Enke Fru Karine af Langtind tillige med mere Gods i Hjerm og Ginding Herreder imod Afstaelse af adskillige Bøndergaarde i Sal og flere Sogne i sit nævnte Herred. Biskop Hvide da Fru Karine og hendes Mand's andre Arvinge fri for al Tiltale for den Tid, da de havde haft dette Gods i Hænde imod Biskopens Villie.

Senere tilhørte Rydhave den Gren af Witten Rosenkrands, som ejede Engelsholm og Stensballegaard. Axel Nielsen Rosenkrands til Langtind, Søn af Niels Timmesen til Stensballegaard og Fru Inger Gyldestjerne, ejede tillige Rydhave. Han var i Aaret 1497 i Kalmar som Kong Hans's Hoffinde. 1518 stulde han have været med Kongen i Sverige, men udredede i Steben 90 Gylben. 1542 indgik han og hans Hustru Fru Berete Knob, Datter af Lavriks Knob til Gyldebo og Fru Thale Dgenstjerne, Mageffite om Gods i Sælland med hans Noverbroder Knud Gyldestjerne og dennes Hustru Fru Sibsel Ulfstamb. I Aaret 1546 gif hans Søn Folmer Agelsen ved Herredagen paa hans Vegne i Kette med Christoffer Rosenkrands til Sjern angaaende Markesjæl imellem Dalsgaard og Mammen By (Mammen Sogn, Middelfom Herred). Aaret efter tog denne hans Søn Raghæb paa Rydhave som Faderens Ejendom. Axel Nielsen og hans Hustru døde begge i Aaret 1551 og sit sit sidste Hvilested i Gjising Kirke. De to Herregaarde Langtind og Rydhave stiftedes endelig 1555 imellem Sønerne Niels Rosenkrands, der havde overtaget Rydhave, og Erik Rosenkrands til Langtind, saaledes

RYD HAVE

i Jylland.

at den sidst nævnte udlagde 1 Gaard i Salling Nørre Herred, Grønning By, hvis aarlige Landgilde var 3 Orte Rug, 3 Orte Byg, 2 Orte Havre, 1 Skovsøin, 3 Sæne Kal og 1 Dæ at stalbe, for hvad Langtind med de 4 tilliggende Fæstegaarde var bedre end Rydhave med sine 7 Fæstegaarde. Naen ud for begge Ejendomme maatte de nytte; men Vandet maatte de ikke opstemme, Engene til Skade. Rigelebes Stifte de Skovene imellem sig; Rydhave Skove vare Romløk og Blaabærkær, der laa til 2 Gaarde, den ene i Nørre-, den anden i Sønder-Vjert, Grobæk, Kolunds Grob i Kolunds Mark og Bergaardlund; Langtind Skove vare: Gøbbilund, Rymmelær, Høvlund, Vinterslund, Hestehønen ved Langtind Kær og Skortofte. Færdisten til begge Hovedgaardene og de derunder hørende Fæstegaarde maatte holdes paa begges Skovlodder unbtagen paa Møbengene; men Mbengæld, Skovhug og Ridsug skulde enhver have paa sit eget. En Del af Rydhave Skov udlagdes til Langtind paa det Vilkaar, at hvis denne Skovlod rybbedes, maatte Jorden ikke brydes til Agerjord; men den skulde være en fri Færdist for Rydhave og dets Fæstebønder til evig Tid, hvilket ogsaa vedtoges for den til Rydhave hørende Del af Skoven. Ved dette Stifte vare den oven nævnte Folmer Rosenkrands til Stensballegaard, Niels Suel til Kløjerg og Hr. Jens Madsen, Sognepræst til Sal og Provst i Ginding Herred, tilstede. Niels Rosenkrands til Rydhave og Halkær var gift med Fru Maren Lunge, Datter af Dve Lunge og Fru Anne Friis. Han levede endnu i Aaret 1575. Rydhave arbeedes ved hans Død af Sønnen Timme Rosenkrands, hvis Hustru var Fru Karen Biffert, Datter af Christoffer Maltesen og Fru Bodild Friis; han døde efter 1590. Rydhave tilfaldt efter ham hans Datter, den ulykkelige Birgitte Rosenkrands, der var gift med Niels Raas. Efter hendes Henrettelse arbeedes Rydhave af Datteren Fru Anne Raas, gift med Albrekt Røstrup, som 1615 folgte Gaarden til Fru Anne Lykke, Enke efter Klavs Maltesen Sehested til Højris, tillige med en Del Gods i

Ryde og Sal Sogne; desuden tilkjøbte denne i de to følgende Aar adskillige Gaarde og Huse i Sal Sogn. Aar 1621 holdt Fru Anne Lykke Skifte med sine Børn, og da maa Sønnen Malle Sehested, der netop den Gang var kommen tilbage til Fædrelandet, have faaet Rydhave som sin Lob ænten ene eller i Samlag med Moberen.

Malle Sehested var født den 13de November 1596 paa Åhrnøborg Slot paa Æsel, hvor Faderen var Lensmand. Efter at have faaet Undervisning i Hjemmet indtil sit 15de Aar drog han til Polen, efterdem en af de polske Generaler havde ubbetet sig af hans Fader, at en af dennes Sønner maatte overgives i hans Varetægt. Det fastsattes da som et uravrigeligt Vilkaar, at han ikke i kirkelig Henseende maatte lide nogen Førfølgelse, men at det skulde være ham tilladt to Gange aarlig at drage til Ryde Kirke for at gaa til Alters, hvilket overholdtes, saa længe han var i Polen, med mindre Krigen og dens Omstiftelser vare i Vejen derfor. Han vedtog i mange Slag imod Messovitter, Tyrker og Tartarer og fik 1614 som Ritmester sin Belønners Ridkompagni. Siden 1612 havde hans Moder oftere udtalt Ønsket om at saa ham hjem igjen; men dette opfyldtes først, da han havde tjent i Polen ti Aar. Længe varede det ikke, førend han atter forlod Fædrelandet og tillige med sin Broder Hr. Mogens Sehested til Holmgaard drog til Frankrige for at øve sig i det franske Tungemaal. Til dette Land afsig 1624 Kongens Kansler Hr. Christian Thomsen Sehested som Sendemand, og da han havde udført sit Hverv her, drog han til Spanien, hvorfra hans to unge Brønder fulgte ham for at se sig om i Landet og lære det spanske Tungemaal. Malle Sehested vilde derfra drage til Malta for at kæmpe imod Tyrkerne; men da paa samme Tid Danmarks Konge var kommen i Strid med Kejseren, stundte han sig hjem og mædte sig til Tjeneste med 12 Ryttere, som han selv havde stillet. Efter det sørgelige Slag ved Luttre lefagebe han Kongen paa Vejen til Wolfenbüttel. Paa denne Færd faldt Kongens Hest en Gang i en

RYDLAVE

i Jylland.

Grøft, og da han ikke hastig nok kunde komme afsted igjen, ventte Matthe Sehested sig med sine Ryttere imod en Afdeling Kroater og frelste berøved Kongen fra at falde i Hjendens Hænder. Efter i en Tid af 16 Aar med ifftun forte Mellemrum at have levet som Kriger, tænkte han nu for Alvor paa frebelige Øvrætter, bejlede til Fru Sofie Brahe, Enke efter Peder Munk til Søbhgaard, og holdt Bryllup med hende i April 1627. Deres Samtid varede i 11 Aar; da bortkaldtes hans Hustru ved Døden. Han var derpaa Enke; inand i to Aar og gifte sig i September 1640 med Jomfru Margrete Keedy, Datter af Frederik Keedy til Thystrup og hans første Hustru Fru Birgitte Brahe; deres Bryllup holdtes i Viborg. Da Krigen med Sverige udbrød 1643, tog han atter Tjeneste som Ritmester og fik et lyst Kompagni, med hvilket han deltog i en heftig Strid ved Guds Mølle, hvor Kompagniet medtoges saa haarbt, at det mistede sine Officerer paa Ritmesteren nær og største Delen af Mandskabet, hvorpaa han fik søllandske og laalandske Ryttere under sin Befaling. 1645, da Freden var genoprettet, fik han Stabanger Len og havde dette 8 Aar; men da det faldt ham vanskeligt at være saa langt fra sine hyste Gaarde, gav Kongen ham Aastrup Len i Bendskjøsel i Steben. De sidste 7 Aar af sit Liv var han sygelig og maatte jævnlig søge Lægehjælp, og en Gang maatte hans Hustru drage til Rjøbenhavn for at spørge Hovedstadens klynbigste Læger til Raads, eftersom han selv ikke var stærk nok til at tage did. 3 Juni 1661 var han paa Aastrup for at varetage sit Hverv som Lensmand, hvorefter han opholdt sig nogle saa Dage paa sin Herregaard Voller i Bendskjøsel og stynbte sig saa hjem til Rindhøve. Den 13de Juli naaede han denne Gaard, og efter at være kommen ind i Stuen takkede han inderlig Gud, fordi han nu var i sit eget Hus, hvorpaa han omfavne sin Hustru, sigende: „Gud være tusend Gode lov, jeg er nu ubi mit eget Hus, og for alle Ting, at han har givet mig dig, som jeg altid har haft saa stor Tjeneste og Omhyggelighed af i min Svagheit. Gud lønne dig

igien; nu er jeg tilfreds, hvordan Gud vil have dette med mig.“ Efter en christelig Forberedelse forlod han denne Verden den 20de Juli 1661 og fik en Maaned senere sit sidste Hvilested i Viborg Domkirke, hvor Sognepræsten til Borbjerg og Rhyde Menighedens Knud Povelsen Solbing holdt Bigtalen over ham; heri roses han særdeles for Gædheit som Kriger og for Venlighed og Gødgjørenheit i det daglige Liv. Med sin anden Hustru havde han haft fem Sønner og fem Døtre, af hvilke to Sønner og to Døtre vare gangne forud for ham. Imedens han ejede Rindhøve, mageskiftede han 1646 med Kronen og fik da 3 smaa Stykker Jord, der laa til et Kronen tilhørende Bøstved i Hjert i Sal Sogn. 3 Maj 1653 fik han for en Sum af 2,123 Rdr. 3 $\frac{1}{2}$ 8 β , han havde laant Kronen, Pantebrev paa adskillige af Kronens Gaarde og Huse i Hjerm og Rindø Herreder. Fru Margrete Keedy levede endnu i Aaret 1688, da hun af Fru Maren Suel fik Rørbjgaard i Pant for 4,000 Rdr.

Efter Fru Margrete Keedy ejede Sønnen Frederik Sehested Rindhøve; han var gift med Fru Birgitte Sofie Sehested, Datter af Jens Sehested til Holmgaard og Fru Sofie Gyldenstjerne. Fru Birgitte Sofie var Enke, da hun i Aaret 1726 arvede Billestrup. Deres Søn Øverste-lieutenant Jens Sehested, gift med Fru Elisabeth Sofie Sehested, Datter af Niels Sehested til Broholm og Fru Elisabeth Skeel, var den næste Ejers af Rindhøve og døde 1773. Den Gang hørte der et Bøndergods paa 573 Tdr. Hartkorn til Rindhøve og Halvdelen af Stubbergaard i Sevel Sogn. Gaarden tilhørte siden i nogen Tid Kammerherre Vilow og Herredsfoged Linnet, som den 30te Oktober 1783 udkøbte Sjæve paa Rindhøve Hovedgaard med Lille Rhyde Mølle, nogle Fæstebøder m. m. til Stiftamtmand Niels Sehested, hvis Hustru var Fru Birgitte Sofie Sehested, den sidst afdøde Ejers Datter. Han døde i Aaret 1821. Den 26de Marts 1825 holdtes der offentlig Salg over denne Ejendom, som udlagdes

RYD HAVE

i Jylland.

til Viborg Stiftstyreelse paa Stiftets offentlige Medlems Vegne for en Sum af 6,100 Rdr., og Ejendommen udstæbtes den 14de December 1827. Den 31te December 1828 fik Henning Peter Bracht af Stiftstyreelsen Ejendommen paa Gaarden for 11,000 Rdr. Han ejede den indtil den 3die April 1856, da Karl Wilhelm August Christensen fik Ejendommen paa den for 75,000 Rdr., og to Aar efter solgte denne Rydhavn til den nuværende Ejers Lensgreve Dr. phil. Raben for 100,000 Rdr. Ejendommen er udstæbt den 4de September 1858.

Hovedbygningen udgjør to Fløje, den søndre og den østre med 2 Etager og Kjeller. Voregaarden har i alt 4 Fløje, af hvilke de to nyttede som Husholdningsbygninger. I Hovedsagen er Voregaarden saadan som den antages at have været opført af Malte Sehested i Midten af det 17de Hundrebaar. I nordre Ende af østre Fløj er der tilbygget et stort Laarn med Spir, hvilket er istandsat af den nuværende Ejers, der ligeledes har opført en ny

Mælkeri- og Husholdnings-Bygning paa 2 Etager. Gaarden er endnu tilbuds omgivet af Grave.

Rydhavn har en Fladeindhold af 308 Tdr. Land Ager, 86 Tdr. Land Eng og 56 Tdr. Land Skov, af hvilke de 20 Tdr. Land ere Fjedskov. I Skoven voger Christtornen vist i stor Mængde. Til Gaarden hører en stor og smuk Have.

I Aaret 1852 hørte der til Rydhavn i alt 43 Tdr. 5 Skpr. 2 Fbd. 1 Alb. Ager og Engs Hartkorn, hvoraf selve Gaardens Hartkorn var 38 Tdr. 7 Skpr. „ Fbd. 1 Alb. Gødet var 1 Gaard og 7 Fæstehuse med i alt 4 Tdr. 6 Skpr. 2 Fbd. Hartkorn. Nu har selve Gaarden 36 Tdr. Hartkorn, og 3 Tdr. Hartkorn ere udlagte til 7 Fæstehuse. Den nuværende Ejers har paa Hedebrøget „Højbjerg“ i Ryde Sogn opført 8 Fæstehuse for at fremme Hvedens Opdyrking.

